

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776(E) | SJIF 2023: 6.907

Suvankulov Umid
Ilxom o'g'li

*Samarqand viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga
o'rgatish milliy markazi*

INKLYUZIV TA'LIM: GENEZISI, AMALGA OSHIRILISH MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI.

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'limni tashkil etishdagi muammo va yechimlar keltirilgan. Maktabgacha ta'limda sog'lom bolalar bilan bir qatorda imkoniyati cheklangan bolalarga birgalikda ta'lim-tarbiya berish yo'llar ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: Ta'lim inklyuziv ta'lim, maktabgacha ta'lim, imkoniyati cheklanganlik, zamonaviy metodlar, samarali natija.

Abstract: This article presents the problems and solutions in the organization of inclusive education in preschool education. In pre-school education, together with healthy children, there are ways to educate children with disabilities.

Key words: Education, inclusive education, preschool education, disability, modern methods, effective result.

Аннотация: В данной статье представлены проблемы и решения в организации инклюзивного образования в дошкольном образовании. В дошкольном образовании наряду со здоровыми детьми есть способы воспитания детей с ограниченными возможностями здоровья.

Ключевые слова: образование, инклюзивное образование, дошкольное образование, инвалидность, современные методы, эффективный результат.

Davlat har qanday bolaga bepul umumiy ta'lim olish huquqini kafolatlaydi. Pedagogik integratsiya rivojlanish nogironligi bo'lgan bolalar va ularning normal

rivojlanayotgan tengdoshlari bilan ta'lim muassasasida birgalikdagi hayotni nazarda tutadi.

Inklyuziv (fransuzcha inklyuziv - lotin tilidan Include - men xulosa qilaman) yoki inklyuziv ta'lim - bu nogiron bolalarni umumiy ta'lim (ommaviy) maktablarida o'qitish jarayonini tavsiflash uchun ishlatiladigan atama. Inklyuziv ta'lim - bu alohida ehtiyojga ega bo'lgan talabalar o'qitishning bir shakli:

Ushbu o'zgarishlardan biri turli toifadagi nogironlarning ijtimoiy qadriyatlaridan biri sifatida ta'lim olish imkoniyatini ta'minlash, ijtimoiy kamsitish to'siqlarini engib o'tish va "tengdoshlari bilan farq qiladigan" jamoani rivojlantirish g'oyalari ishlab chiqish edi.

Inklyuziv ta'lim ko'p madaniyatli ta'limning tarkibiy qismlaridan biridir. Bu nafaqat mutaxassislarining e'tiborini tortadigan, balki keng miqyosdagi pedagogik bilimlarning yangi yo'nalishijamoatchilik qatlamlari.

Shunday qilib, hamma uchun va hamma uchun ta'lim olish hozirgi zamonning dolzarb vazifalaridan biridir. Bu o'quvchilarning barcha individual xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etiladigan va unga nafaqat o'quvchilar, balki o'qituvchilar, ota-onalar va yordam profiline mutaxassislari ham kiritiladigan eng qulay va samarali ta'lim maydonini yaratishni talab qiladi. Kalitlardan biri - inklyuziv jarayonni yaratishga va saqlashga qodir bo'lgan o'qituvchi. Insonga bunday qarash va uning dunyoda o'zini o'zi anglashi va moslashishi uchun sharoit ta'lim va uning maqsadlari haqidagi g'oyalarni o'zgartirmasdan turolmaydi. O'qituvchining kasbiy mahoratiga qo'yiladigan talablar ham o'zgarib bormoqda. Professionalizm o'qituvchi o'z faoliyatining strategik maqsadini aniq ifodalaydi, ushbu maqsadni aniq sharoitlarda ko'ra oladi, shu bilan vazifalarni shakllantiradi deb taxmin qiladi. O'qituvchi bunday muammolarni hal qilish uchun keng vositalarga ega va mavjud vositalardan kerakli vositalarni tanlashi va yangilarini yaratishi mumkin. U o'zining barcha harakatlarini ma'lum axloqiy doirada, professional axloq kodeksi va qadriyatlarning shaxsiy tizimi asosida olib boradi. Shuni qo'shimcha qilish kerakki, u o'zining barcha harakatlarini kontseptsiyaga muvofiq emas, balki ongli ravishda, o'z imkoniyatlarini aks ettiradi va yaxshilaydi. Va oxirgi narsa: mutaxassis o'zini professional ekanligini biladi va bu haqiqat uning o'zini hurmat qilish mavzusi.

Professional o'qituvchining ichki ishonchini quyidagicha ifodalash mumkin: «Men nima uchun va nima qilayotganimni bilaman; Maqsadlarimga erishish yo'llarini ko'raman; Men o'z harakatlarimning chegaralarini, shu jumladan axloqiy chegaralarini aniq bilaman. Men o'zimga duch keladigan muammolarni yaxshi, chiroyli, chiroyli echishim mumkinligini bilaman va bu menga yoqadi. Men professionalman ».

O'qituvchi uchun vazifalar: iqtidorli talabalar bilan ishlash; maktab tomonidan inklyuziv ta'lim dasturlarini amalga oshirish sharoitida ishlash; rus tilini ona uchun bo'lmagan o'quvchilarga o'rgatish; rivojlanish muammolari bo'lgan ommaviy maktab o'quvchilari bilan ishlash; jiddiy xulq-atvorli deviant ijtimoiy e'tibordan chetda qolgan talabalar bilan ishlash; xalqaro standartlarga muvofiq ta'lim sifatini monitoring qilish va tekshirish va boshqalar.

O'qituvchining kasbiy standartining mazmuni.

Umumta'lim tashkilotlarida o'quv jarayonini loyihalashtirish va amalga oshirish bo'yicha pedagogik faoliyat, shu jumladan o'qitish, o'qitish va rivojlantirish kabi funktsiyalar. Maktabgacha ta'lim muassasasida, boshlang'ich maktabda pedagogik ish, umumiy o'rta ta'lim uchun o'quv dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish bo'yicha fan-pedagogik faoliyat kabi funktsiyalarni o'z ichiga olgan umumiy ta'lim dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish bo'yicha pedagogik faoliyat.

Ta'lim jarayonida kelajak o'qituvchisi: darslardan tashqari (laboratoriya tajribalari, dala amaliyoti) o'qitish shakllari va usullarini o'zlashtirish. O'quv jarayoniga barcha o'quvchilarni kiritish uchun maxsus yondashuvlardan foydalaning: maxsus ta'lim ehtiyojlari bilan; iqtidorli talabalar; rus tili ona tili bo'lmagan o'quvchilar; nogiron talabalar.

Ta'lim jarayonida kelajak o'qituvchisi: tarbiyaviy ishlarning shakllari va uslublariga egalik qilish, ulardan darsda ham, sinfdan tashqari ishlarda ham foydalanish; xavfsiz o'quv muhitini ta'minlash uchun talabalarning xatti-harakatlarini samarali tartibga solish; talabalarning rivojlanishiga hissa qo'shadigan ta'lim maqsadlarini belgilash, ularning kelib chiqishi, qobiliyatlari va xarakteridan qat'i nazar, doimo ularga erishishning pedagogik usullarini izlaydi.

Inklyuzivlik tamoyillariga muvofiq, yangi standartga muvofiq, o'qituvchi: bolalar bilan o'zlarining qadr-qimmatini anglab, ularni tushunish va qabul qilish bilan muloqot qila olish; bolaning hissiy va qadriyat sohasini (tajriba madaniyati va bolaning qadriyat yo'nalishlari) rivojlantiradigan vaziyat va hodisalarni loyihalashtirish va yaratishga qodir; bolalarning madaniy farqlari, jinsi, yoshi va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim faoliyatini qurish, bolalar jamoasida do'stona ishbilarmonlik muhitini saqlab qolish.

Rivojlantiruvchi faoliyatni amalga oshirish uchun o'qituvchi uchun zarur bo'lgan kasbiy vakolatlarga qo'yiladigan talablar. Ulardan eng muhimlari quyidagilardan iborat: ularning haqiqiy ta'lim qobiliyatlari, xulq-atvor xususiyatlari, aqliy va jismoniy salomatligidan qat'i nazar, turli xil bolalarni qabul qilishga tayyorlik. Har qanday bolani ta'minlash uchun professional munosabat mavjudligi, kuzatuv davomida turli xil muammolarni aniqlash qobiliyati ularning rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari, bolalar jamoasida qabul qilinmaydiganlarni himoya qilish qobiliyati bilan bog'liq bo'lgan bolalar. Maxsus ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolani qamrab olish jarayonini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan o'qituvchining muhim kompetentsiyasi boshqa mutaxassislar bilan birgalikda bolaning individual rivojlanishi uchun dastur tuzish va bolaning dinamikasini kuzatish qobiliyatidir. rivojlanish.

Adabiyotlar ro'yxati:

1.R.Shomaxmudova "Inklyuziv ta'limning nazariy va amaliy asoslari"-
Razzoqov O.J- Toshkent-2007 yil

2.R.Shomaxmudova, A.Berdiyeva "Jismoniy rivojlanishida muammolari
bvdlgan bolalar bilan inklyuziv va maxsus ta'lim tizimida olib boriladigan korreksion
pedagogik ishlar"-Razzoqov O.J- Toshkent-2007 yil